

Nr 214

Av herr **Nyhage** och fröken **Karlsson**, *angående antalet icke-ordinarie lärartjänster i folkskolan.*

Enligt 2 § 1 mom. 1 stycket folkskolestadgan skall »ordinarie lärartjänster vara inrättade till det antal, som kan anses motsvara det stadigvarande behovet av läraravdelningar». I samband med behandlingen av proposition nr 242 vid 1946 års riksdag om åtgärder för att underlätta lärarrekruteringen vid avlägset belägna skolor uppluckrades emellertid denna bestämmelse delvis. Departementschefen uttalade nämligen då, vilket uttalande godkändes av riksdagen, att vid nämnda skolor lärartjänsterna i princip borde vara ordinarie och att i andra skolor en relativt större del av undervisningen kunde bestridas av icke-ordinarie lärare. Han räknade därvid med omkring 15 procent icke-ordinarie tjänster. Då beslutanderätten i fråga om inrättande av nya ordinarie lärartjänster överflyttades från Kungl. Maj:t till skolöverstyrelsen, förutsattes, att överstyrelsen vid prövning och avgörande av dylika frågor skulle följa de i propositionen angivna riktlinjerna. Denna målsättning har sedan alltmera övergivits. År 1955 utgjorde sålunda antalet icke-ordinarie lärare av det totala antalet folkskollärare 22 procent i hela riket medan relationen för städernas vidkommande var 28,2 procent. En undersökning under 1956 lär ha utvisat att omkring en tredjedel av folkskollärarkåren är icke-ordinarie. Samma förhållanden gäller i stort sett beträffande småskollärartjänster.

Disproportionen mellan ordinarie och icke-ordinarie lärare är särskilt påtaglig i tätorter. Som exempel må nämnas, att i ett flertal orter runt Stockholm antalet icke-ordinarie lärare uppgår till eller överstiger 40 procent. Den inträffade och alltjämt pågående folkökningen genom inflyttning till dylika orter borde — även om man tar hänsyn till det sjunkande födelse-talet — ha givit ett gynnsammare resultat i vad avser ordinarie tjänster, även enligt den praxis skolöverstyrelsen sedan många år tillämpar, nämligen att som grund för bedömningen lägga »det under överskådlig tid minsta antalet behövliga tjänster vid vederbörande distrikts skolor». Det förekommer emellertid ofta att skolöverstyrelsen efter framställning från kommunala skolmyndigheter att få inrätta ordinarie tjänster utan motivering helt eller delvis avvisar sådana framställningar. Överstyrelsens bedömningsgrunder bör sålunda omprövas.

Det är också ett kommunalt intresse att största möjliga antal tjänster är ordinarie, eftersom en fastare anställningsform för lärarna medverkar till att minska omsättningen av lärare inom distriktet.

För lärarna skapar de osäkra anställningsförhållandena olust och vantrivsel, ett förhållande som i sin tur helt naturligt inverkar menligt på lärarnas dagliga gärning i skolan. Man kan ej heller bortse från att lärarna genom den lägre lönegradsplaceringen undandras inte obetydliga löneförmåner.

Framhållas bör, att skolöverstyrelsen vid handläggning av framställningen om inrättande av nya lärartjänster vid de allmänna läroverken och på enhetsskolans högstadium tillämpar den praxis, att de icke-ordinarie tjänsternas antal beräknas till omkring tio procent av samtliga lärartjänster.

Den nuvarande proportionen mellan ordinarie och icke-ordinarie lärare i folkskolan kan inte anses tillfredsställande. En ökning av antalet ordinarie lärare måste därför anses motiverad. Den målsättning som uppställts vid inrättande av nya tjänster vid de högre skolorna bör även tillämpas för folkskolans del, varigenom enhetliga grunder skulle gälla för hela skolväsendet.

Under åberopande av vad ovan anförts hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala, att vid handläggning av framställningar om inrättande av nya ordinarie folk- och småskollärartjänster sådana grunder bör tillämpas, att de icke-ordinarie tjänsternas antal kommer att nedbringas till omkring tio procent av sammanlagda antalet tjänster.

Stockholm den 25 januari 1957

Hans Nyhage

Eva Karlsson